

Guillaume) introduc în argumentare și elemente idealiste, negînd existența categoriei obiective a timpului. N. I. Stepanov atrage atenția asupra faptului că, în lingvistica actuală, teorii orientate diferit din punct de vedere filozofic folosesc termeni identici și de aceea e necesar ca, în fiecare caz, să se descopere conținutul gnoseologic al tezelor formulate.

Mai multe contribuții originale aduce autorul în celelalte două articole. În studiul *Despre pierderea formelor unei categorii gramaticale* (Din istoria perfectului cu reduplicare în greaca veche), N. I. Stepanov arată că în evoluția verbului grecesc de la un sistem de sensuri concrete, proprii unor rădăcini verbale diferite, la un sistem cu sensuri mai abstracte, în care se fixează opoziția strict aspectuală dintre temele de prezent și aorist, proces care se încheie în greaca modernă, un moment important a fost pierderea vechiului perfect cu reduplicare.

Procesul pierderii formelor reduplicate reprezintă o ilustrare a tezei privitoare la rolul hotărîtor al factorului lexical în schimbările gramaticale. Autorul analizează evoluția formelor temporale la un număr de verbe (αἰσθάνομαι, κτάομαι, θεάομαι, πλύνω, σώζω, γράφω, ἐγείρω) la care perfectul mediu, ajungînd o formă neproductivă sub aspect derivativ, s-a izolat lexical în paradigmă, a intrat în concurență cu sinonime mai expresive și, devenind un membru de prisos al seriei, a fost înlăturat din uz și înlocuit gramatical de aoristul pasiv în -θην.

Felul în care modificările semantice influențează evoluția unor forme gramaticale se observă și în evoluția perfectelor rezultative în -αα. Autorul urmărește soarta acestor perfecte la verbele ὀράω, εὐρίσκω, δίδω pe textele din comedia nouă, în care se surprinde procesul transformării lor. Reducerea în această perioadă a formelor de perfect e determinată de neproductivitatea lor lexicală.

Volumul se încheie cu articolul *Raportul dintre perfect și aorist în sistemul verbului grecesc din secolele IV - III î.e.n.* (Despre dezvoltarea sinonimiei gramaticale).

O trăsătură caracteristică a verbului grecesc în perioada elenistică este procesul asimilării funcționale și formale a perfectului cu aoristul. N. I. Stepanov urmărește felul în care se reflectă acest proces la verbele γίγνομαι, ἀνολύνομαι, ἔρχομαι, ἀκούω, δίδωμι, ἀπόλλυμι, τυγχάνω pe textele comediei noi. El arată că sinonimia între perfect și aorist a fost condiționată de schimbarea sensului perfectului. În koiné perfectul își schimbă sensul lexical și ajunge echivalent cu un prezent, cînd accentul e pus pe evidențierea rezultatului acțiunii sau cu un aorist, cînd se accentuează săvîrșirea acțiunii în trecut.

Bazate pe analiza minuțioasă a unui material încă insuficient valorificat, articolele lui N. I. Stepanov evidențiază străduința autorului de a descoperi cauza reală a unor transformări nerelevante sau greșit interpretate în manuale și gramatici.

Lucia Wald

ACTA ANTIQUA PHILIPPOLITANA. STUDIA HISTORICA ET PHILOLOGICA
Serdicae, in aedibus typographicis Academiae Scientiarum Bulgaricae, 1963. 326 p. in 16°.

Despre cea de-a VI-a Conferință intersocialistă de Studii clasice, întrunită la Plovdiv între 24—29 aprilie 1962, s-a vorbit în volumul precedent al revistei noastre (V, 1963, p. 335—336), arătîndu-se, între altele, că *Actele* acestei interesante reuniuni internaționale urmau să fie publicate în trei volume, consacrate, respectiv, comunicărilor de lingvistică, de istorie-filologie

și de arheologie. Sarcina asumată de Comitetul de organizare, prezidat de prof. Vladimir Georgiev, vice-președinte al Academiei Bulgare de Științe, e pe cale de a fi îndeplinită cu succes: până în momentul cînd scriu, au și fost tipărite primele două volume din serie, cel de-al III-lea — mai anevoie de imprimat din pricina plănșelor și a ilustrațiilor — urmînd să apară și el la o dată apropiată.

În volumul pe care-l semnez sînt grupate nu mai puțin de 33 de texte, dintre care unele — ca acele ale lui A. Bodor, E. Cizek și K. Horedt — n-au putut fi citite la Plovdiv, dar se tipăresc acum integral. Prima secțiune — *Studia historica* — cuprinde 20 de comunicări referitoare la unele din temele majore ale Conferinței: Slavia în antichitate, Etnogeneza popoarelor balcanice, Cultura materială în provinciile dunărene —, începînd cu interesanta contribuție „Die Analyse von Herrschafts- und Knechtschaftsformen durch Aristoteles”, de Elisabeth-Charlotte Welskopf. Alte comunicări referitoare la aceeași problemă sînt acele semnate: P. Oliva (despre unele forme de dependență în Grecia), Wolfgang Müller (despre slavii din atelierele textile ale Egiptului ptolemaic), V. Velkov (despre slavia în Bulgaria de nord sub Imperiu), A. Bodor (slavii și libertii daci în Imperiul roman), H.-J. Diesner (slavi romani și slavi vandali), W. Seyfarth (știința juridică și dezvoltarea clasei sclavilor sub Imperiul tîrziu), N. I. Barbu (slavii în operele lui Iuvenal și Marțial), Zoe Petre (Sofiștii și problema sclavajului).

A doua grupă de studii istorice oglindesc, cum am amintit, preocupări legate de istoria veche a popoarelor balcanice (Chr. Danov: *Althrakien in den mythographischen Büchern Diodors*; D. M. Pippidi: *A propos du 'Basileus' Rhemazos*), fie de soarta provinciilor dunărene sub stăpînirea romană: A. Fol (informațiile lui Suetonius despre Tracia antică), A. R. Birley (statutul Moesiei Superior sub domnia lui Marcus Aurelius), G. Mihailov (Septimius Severus în Moesia și Tracia), B. Gerov (invazia goților sub Decius, în lumina descoperirilor de tezaure monetare), R. Vulpe (numărul coloniilor și municipiilor din Moesia Inferioară), K. Horedt (Transilvania în primul secol după părăsirea Daciei), V. Tăpkova-Zaimova (drumurile romane din ținuturile bulgărești în epoca medievală). O comunicare mai puțin direct legată de temele Conferinței e cea a juristului M. Andréev: *Les notions 'familia' et 'pecunia' dans les textes des XII Tables*.

O varietate încă și mai mare de subiecte se întîlnește la contribuțiile filologice, mergînd de la ideea de egalitate la vechii greci (B. Borecky) pînă la concepția aristotelică despre *catharsis* (A. Ničev), ori epigrama lui Palladas despre Hypatia (Johannes Irmscher). Alături de acestea, se cuvin încă amintite: L. Richter, *Zeugnisse zur praktischen Musiklehre der Griechen in vorplatonischen Zeit*, L. Stoianovici, *Contributions à l'étude des influences balkaniques sur la mythologie grecque classique*, I. Trencsényi-Waldapfel, *Griechische Vorbilder u. römische Wirklichkeit bei Terenz*, B. Doer, *Cicero u. seine Korrespondenzpartner*, K. Kumaniecki, *Zur Überlieferungsgeschichte der ciceronischen Schrift „De oratore”*, Gerh. Perl, *Die Stellung der 'Latini rhetores' innerhalb der römischen Rhetorik*, R. Gandeva, *Der Bauer in der sozialen, ethischen u. ästhetischen Auffassung von Horaz*, E. Cizek, *L'Apocoloquiose, pamphlet de l'aristocratie latine*, L. Varel, *Die soziale Grundlage der Literatur bei den Satirikern des 2. Jh. u.Z.*, W. Wiefel, *Der Wandel der Formen in der frühchristlichen Literatur als soziologisches Problem*.

Se înțelege că, într-o scurtă prezentare ca aceasta, nu poate fi vorba să intru în analiza fiecărei comunicări în parte, nici să stăruiesc asupra contribuțiilor mai semnificative pentru un motiv sau altul. Subliniind importanța Actelor în ansamblu, mă mulțumesc să exprim redactorilor responsabili — B. Gerov, B. V. Velkov și V. Tăpkova-Zaimova — mulțumirile și felicitările participanților romîni la Conferință, pentru sirguința cu care au știut să asigure apariția la vreme și în condiții grafice impecabile a celui de-al II-lea volum de comunicări.

D. M. Pippidi